

ბიზნესრისკები შეფასება და მართვა

DOI: <https://doi.org/10.52340/zssu.2024.16.13>

„რისკი მომდინარეობს მაშინ, როცა არ ვიცით რას ვაკეთებთ“

/უორენ ბაჭყალი/

აბსტრაქტი: სამყარო მუდმივად იცვლება, ბევრი სიახლე ინერგება. ბევრი ისეთი სიახლეა მსოფლიოს განვითარება მაღალ საფეხურზე აყვავს. განვითარების დიდი დოზით განმსაზღვრელი არის ეკონომიკური მდგომარეობა, ეკონომიკის წინსვლაში კი ბიზნესს მნიშვნელოვანი ფუნქცია აკისრია. უფრო მეტიც, სწორედ ბიზნესის განვითარება განაპირობებს ეკონომიკურ სიძლიერეს.

ნებისმიერი ბიზნეს პროცესი გვერდს ვერ აუვლის გართულებებს ანუ რისკებს. სწორედ მოსალოდნელი გართულებების თავიდან აცილება ან სხვა შემასუსტებელი ქმედებების შემუშავება და განხორციელება არის რისკის მართვა.

აღნიშნული სტატიის მიზანია რისკის მართვის თავისებურებების განხილვა მცირე და საშუალო საწარმოებსა თუ მსხვილ საწარმოებში.

კვლევის საგანია თანამედროვე ტენდენციები, დაზღვევის მექანიზმები, რისკის შემცირების მეთოდები.

საკვანძო სიტყვები: რისკი, დაზღვევა, შრომის უსაფრთხოება, შრომითი რესურსი, ბიზნეს გარემო, ჰეჯირება, კონკურენტუნარიანობა, მართვა, სტატისტიკა.

Shorena Pachkoria

Risk Assessment and Management in Business

Abstract: The constantly changing world continues to produce a variety of innovations. Most innovations encountered today result in a higher level of economic development in the world for which the role of business is crucial. Furthermore, it is business that leads a country to economic strength and sustainability. However, businesses face risks and complications. Hence the need for risk management for prevention of anticipated complications.

This article discusses the features of risk management in small, medium-sized and larger enterprises with a further research focus on modern tendency, insurance mechanisms, and risk reduction methods.

Tags: *risk, insurance, labor safety, labor resources, business environment, hedging, competitiveness, management, statistics.*

იმისათვის, რომ მიღწეულ იყოს მდგრადი ეკონომიკური განვითარება, ბიზნეს გარემოს გაუმჯობესება არის უმთავრესი. რადგანაც ბიზნესი და ბიზნეს გარემო არ არის საერთო სასიცოცხლო ეკოსისტემას მოწყვეტილი, ერთიანობაში უნდა განვიხილოთ ბიზნეს გარემო და სოციალური, ტექნოლოგიური, ეკონომიკური და პოლიტიკური გარემო. ბიზნეს გარემოზე საუბრისას უნდა აღინიშნოს, რომ ის ხასიათდება არასტაბილურობით, აგრეთვე ხშირ შემთხვევაში ბუნდოვანია, რადგან შედგება ისეთი ელემენტებისაგან, რომელთა გავლენაც არ არის დათვლადი, პროგნოზირებადი, წინასწარ გათვლილ-გარკვეული.

როგორც ვიცით, ბიზნეს გარემოს შემადგენელია კონკრეტული გარემო და ზოგადი გარემო, რომელიც თავისთავად ისეთი კომპონენტებისაგან შედგება, როგორიცაა მომხმარებლები, მომწოდებლები, კონკურენტები, საჯარო ადმინისტრაციები, ფინანსური პირები, საზოგადოება, ბაზარი; აგრეთვე იურიდიული, ეკოლოგიური, ტექნოლოგიური, ეკონომიკური კომპონენტები. დღევანდელ რეალობაში, როცა სოციალური და ტექნოლოგიური განვითარება დიდი სიჩქარით იცვლება, ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი კომპონენტი კავშირშია სამეწარმეო და საინვესტიციო რისკების ზრდასთან. სწორედ რისკის მართვის უკეთ შესასწავლად, გასაუმჯობესებლად, ახალი მიდგომების დასანერგად საჭიროა შესწავლილ იქნას ბიზნეს გარემო. ბიზნეს სექტორის განვითარების ტენდენციები ბიზნესზე მოქმედ ფაქტორებთან, დარგების თავისებურებებთან და არსებულ მდგომარეობასთან ერთად.

რისკი ჩვენი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია, იგი გაურკვეველობის საფუძველზე მოულოდნელად შეიძლება თავს დაგვატყდეს. თუ გავაცნობიერებთ რისკის საფრთხეს და მისგან გამოწვეულ შედეგებს, მას უნდა დაუპირისპიროთ გარკვეული ქმედებები, სიტუაციის სიმძიმის შესამცირებლად და ზარალის გასაწესებლად. რისკის თავიდან ასაცილებლად ან შესამცირებლად გაწეული ყველა ღონისძიების დაგეგმვას, განხორციელებას რისკის მართვა ეწოდება.

რისკის მართვა ერთგვარი პროცესია, რომლის სწორად წარსამართად აუცილებელია მოხდეს რისკის იდენტიფიცირება. განვსაზღვრავთ, როგორ რისკთან გვაქვს საქმე: სტრატეგიულთან, ოპერაციულთან, საფინანსო რისკთან, საკანონმდებლო, შესაბამისობის რისკთან, საინფორმაციო რისკთან, პასუხისმგებლობის რისკთან, ბიზნეს-რისკთან, ადამიანური რესურსების რისკთან, უკანონო ქმედებების რისკთან; სოციალურ, ეკოლოგიურ, ეკონომიკურ, ფინანსურ თუ სხვა რისკებთან და მხოლოდ ამის შემდეგ მოვახდენთ რისკის შეფასებას, ანუ მოვახდენთ ანალიზსა და გაზომვას.

რისკის შესახებ ანგარიშის შედგენის შემდეგ ხდება გადაწყვეტილების მიღება, რისკის მართვის ღონისძიებების გატარებასთან დაკავშირებით. ბოლოს კი რისკის მართვის პროცესი სრულდება მონიტორინგითა და კონტროლით.

რისკის მართვის ღონისძიებებში შედის რისკის მართვის მეთოდების შერჩევა. რისკის მართვის მეთოდებია: რისკის აღმოფხვრა, რისკის შემცირება, რისკის დაკავება, რისკის გადაცემა, ჰეჯირება და ა.შ. რისკის მართვას შესაბამისი რესურსი და ცოდნა სჭირდება.

ბოლო წლებში რისკების სპექტრი გაფართოვდა. მაგალითად, კორონავირუსის პანდემიის გამო კაცობრიობა დიდი გამოწვევების წინაშე დადგა. გაურკვევლობამ და არამდგრადობამ ერთგვარი კრიზისული პერიოდი მოიტანა, რაც რა თქმა უნდა ბიზნეს-რისკებზეც აისახა.

რისკის შემცირების გზების ძიება თანამედროვე მსოფლიოში საჭირო აუცილებლობად იქცა. შესაბამისად რისკ-მენეჯმენტის თეორიაცა და პრაქტიკაც საკმაოდ აქტუალური გახდა.

ეკონომიკური საქმიანობისას ბიზნესმენი ხშირად არის გაურკვევლობაში, შეხება აქვს დეფიციტთან, ინფორმაციის ასიმეტრიულობასთან და ა. შ. აქედან გამომდინარე კი მას მუდმივად აქვს შეხება რისკთან.

მეწარმე მაქსიმალურად გათვლილ-გაზომილი დაგეგმვის პირობებშიც კი არ არის დარწმუნებული იმაში, რომ ზარალი არ ექნება; ძალიან ბევრი ფაქტორია რომელიც გაუთვალისწინებელ რეალობას ქმნის და რომელიც სპეციფიკურ მიდგომას საჭიროებს. ფაქტორები, იქნება ეს პოლიტიკური მდგომარეობა, ბუნებრივი სტიქიები, კონკურენცია თუ სხვა, ბიზნეს საქმიანობასთან მიმართებაში საჭიროებენ რისკ-მენეჯმენტში გათვალისწინებას. სწორედ

ამიტომ საკითხი ძალიან აქტუალურია, განსაკუთრებით კი თანამედროვე გამოწვევების გათვალისწინებით, ბიზნესის განვითარების კუთხით.

რისკისადმი დამოკიდებულება და მასთან გამკლავება სხვადასხვაგვარია მცირე და საშუალო თუ მსხვილი ბიზნეს-კომპანიების მხრიდან. მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის რისკ-მენეჯმენტი საკმაოდ სუსტი წერტილია, რომლის შესაწავლაც აგრეთვე ძალიან აქტუალური საკითხია რადგან ყველა განვითარებული ქვეყნის ეკონომიკური წინსვლის მთავარ კომპონენტად მცირე და საშუალო საწარმოები ითვლება.

გაურკვევლობისას როცა მეტია რისკის ალბათობა, მცირე და საშუალო საწარმოები უფრო მეტად ზარალდებიან, ვიდრე მსხვილი საწარმოები. უნდა მოხდეს რისკ-მენეჯმენტის სტრატეგიისა და მეთოდოლოგიის დანერგვა მცირე და საშუალო საწარმოებში.

რისკის მართვას აიოლებს საფრთხეების გამოვლენა. საფრთხეების გამოვლენა არის ის ბერკეტი რომელიც საშუალებას გაძლევს უკეთ წარმართო რისკის შეფასებისა და კონტროლის პროცესი, რაც თავისთავად შესაძლებელს გახდის მოულოდნელობისათვის მეტნაკლებად მომზადებას, რისკებისა და დამატებითი ხარჯების შემცირებას.

რისკის მართვის პროცესი მოიცავს რისკის იდენტიფიკაციას, რისკის ანალიზს, რეაგირებას ფაქტორებზე და კონტროლს. მთლიანი ეს პროცესი ქმნის ბიზნესის სიცოცხლისუნარიანობის მნიშვნელოვან ნაწილს.

რისკის მართვის პროცესი

RISK MANAGEMENT PROCESS

წყარო: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/risk-management/>

იმისათვის, რომ არსებული მომხმარებლები შეინარჩუნონ და ახალი ბაზრები აითვისონ, კომპანიებს სჭირდებათ გარკვეული ინოვაციური მიდგომების შემუშავება და განხორციელება, რაც ფინანსურ რისკებთანაა კავშირში. ფინანსური რისკი ისედაც ბიზნესის ყოველდღიურობის განუყოფელი ნაწილია. კვლევამ აჩვენა, რომ საქართველოში მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლები, ბოლო წლების განმავლობაში ბიზნესის ყველა სფეროში გაზრდილი კონკურენტუნარიანობის მიუხედავად, ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ რისკების, მათ შორის ფინანსური რისკების მართვას. მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენლებმა უნდა გაიაზრონ, რომ ბაზარზე კონკურენტული პოზიციის მოპოვებაში სწორედ რისკის ეფექტურ მართვას შეუძლია დახმარება. ამ პროცესის სწორად წარმართვის შემდეგ დგება საკითხი როგორ მოიქცე - მიიღო რისკი, შეარბილო რისკი თუ უარყო რისკი?

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რისკის გავლენა მცირე და საშუალო ბიზნესზე უფრო მაღალია ვიდრე სხვა ტიპის საწარმოებზე. საინტერესოა, რომ მათი მხრიდან რისკის შესამცირებლად

უფრო მეტად გამოიყენება რისკის დაზღვევა. ზოგადად რისკის შემცირების მეთოდებიდან ძალიან საინტერესოა - დაზღვევა. აღსანიშნავია, რომ ყველა რისკი არ ექვემდებარება დაზღვევას.

გვაქვს: წმინდა რისკი, სპეკულაციური რისკი და ფუნდამენტური რისკი. წმინდა რისკი-ავტოსაგზაო შემთხვევა, ხანძარი, ქურდობა და ა. შ. სპეკულაციური რისკი - ამ რისკის დროს ან იგებ ან აგებ, ამ რისკს შეიძლება მივაკუთვნოთ მაგალითად აქციებში ფულის ინვესტირება. ფუნდამენტური რისკი - ბუნებრივ, სოციალურ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მოვლენებთანაა კავშირში. წმინდა რისკების დიდი ნაწილი ექვემდებარება დაზღვევას. დაუზღვევად ითვლება ისეთი რისკი, რომელსაც ვერ განსაზღვრავ მიახლოებით და სადაც შეიძლება კიდეც მოიგო და კიდეც წააგო, ანუ უმეტესად სპეკულაციური, საინვესტიციო და ფინანსური რისკები. რისკი, რომლის შემდეგაც მიღებული დანაკლისი ექვემდებარება აღრიცხვას და ხარჯი რომელსაც გასწევს დაზღვევა არაა ეკონომიურად გამართლებული, ვერ იქნება სადაზღვევო რისკი.

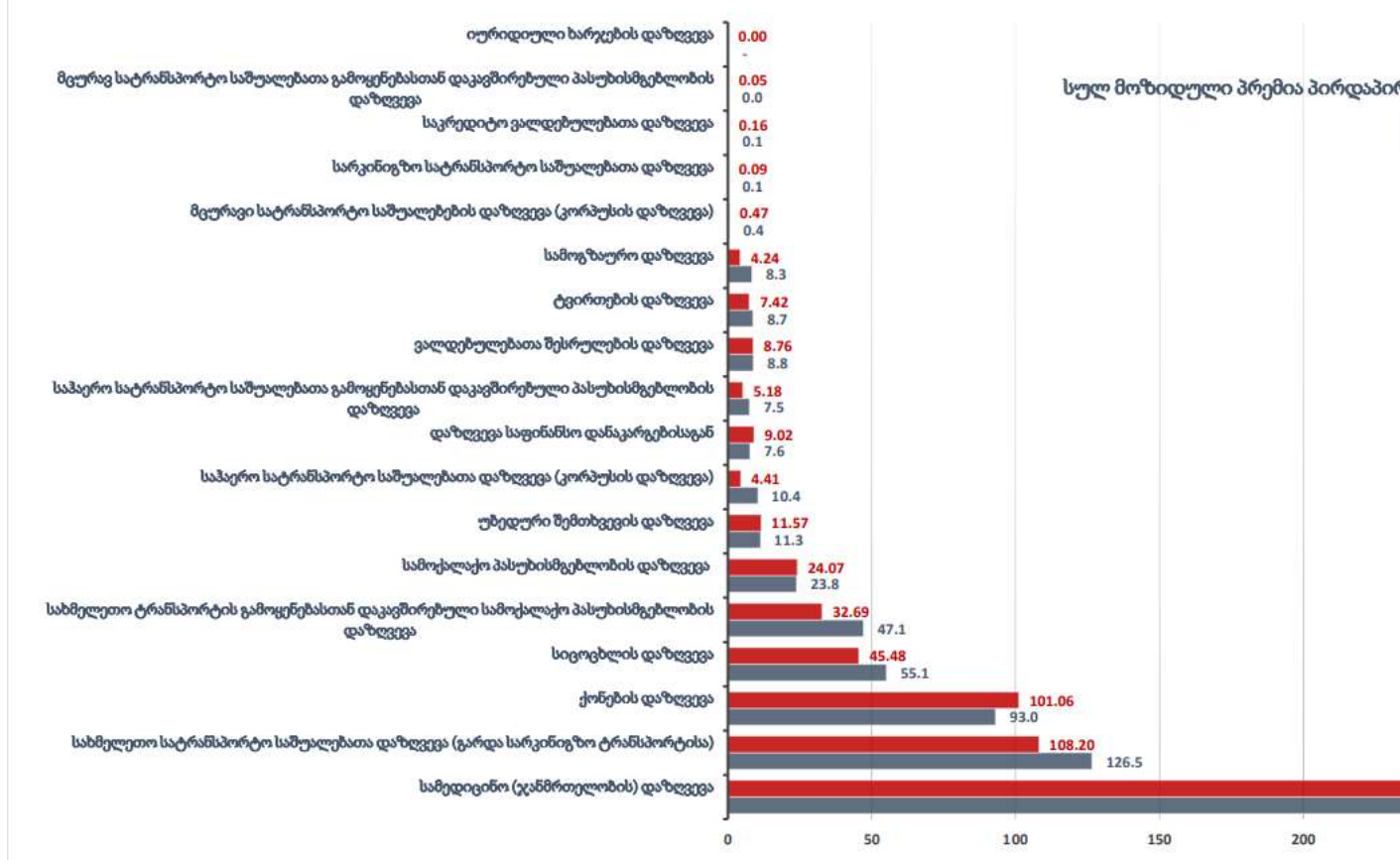
რისკების კლასიფიკაციიდან გამომდინარე, მართვის განსხვავებული მიდგომების სპეციფიკის გათვალისწინებით, საინტერესოა საქართველოში როგორ არის რისკების დაზღვევის საკითხი გადაჭრილი. 2022 წლის 30 სექტემბრის მდგომარეობით რეგისტრირებულია 18 სადაზღვევო კომპანია, რომლებიც ფლობენ სიცოცხლის და არასიცოცხლის დაზღვევის ლიცენზიას. 2022 წლის 9 თვის განმავლობაში მოზიდულმა სადაზღვევო პრემიამ პირდაპირი დაზღვევის საქმიანობიდან შეადგინა 704,5 მილიონი ლარი. ამავე პერიოდის შედეგებით მზღვეველების სადაზღვევო მოგებამ შეადგინა 157,2 მილიონი ლარი, წმინდა მოგებამ კი 34,9 მილიონი ლარი.

სადაზღვევო კომპანიების აქტივების ჯამური მოცულობა შეადგენს 1 152,4 მილიონ ლარს, ხოლო კაპიტალი 341,5 მილიონ ლარს.

სრული სტატისტიკური და ფინანსური მონაცემები იხილეთ შემდეგ მისამართზე:
<https://www.insurance.gov.ge/ka/Statistics>

განსაკუთრებით საინტერესოა, როგორ ნაწილდება მოზიდული სადაზღვევო პრემია სახეობების მიხედვით:

მოზიდული სადაზღვევო პრემია დაზღვევის სახეობების მიხედვით (მლნ. ლარი)
2022 და 2021 წლების 9 თვის შედეგების შედარება

წყარო: <http://insurance.gov.ge/Statistics.aspx/Statistics>

როგორც ვხედავთ, ყველაზე მაღალი პროცენტი მოდის ჯანმრთელობის, ქონების, სიცოცხლის, სატრანსპორტო საშუალებების დაზღვევაზე. ეს მეტყველებს იმაზე, რომ მეწარმეობრივი კუთხით დაზღვევაში არსებული პრობლემები ჯერ კიდევ გადაუჭრელია.

ძალიან მნიშვნელოვანია დაზღვევის, როგორც რისკის მართვის ერთ - ერთი სისტემის განვითარება.

- ✓ როგორ განიხილება მცირე და საშუალო ბიზნესში, რისკის სპეციფიკა?
- ✓ მსხვილ ბიზნესში როგორ ხორციელდება რისკის მართვა?
- ✓ დამსაქმებელთა და დასაქმებულთა და მათი წარმომადგენლებისათვის რა სახე აქვს რისკ საფრთხეებს?
- ✓ რახდება შრომის უსაფრთხოების კუთხით?
- ✓ როგორ აისახება რისკის მართვა საფინანსო სისტემის სხვადასხვა რგოლებში?
- ✓ როგორ აისახება მაკროეკონომიკურ წონასწორობაზე?
- ✓ მართვის რა მეთოდები შეიძლება იყოს შეთავაზებულ-მორგებული სხვადასხვა რგოლებისთვის ?

ეს არის საკითხები, რომელიც ძალიან აქტუალურია და რომლის კვლევაც საშუალებას მოგვცემს საინტერესო მიგნებები გავაკეთოთ, სიახლეები აღმოვაჩინოთ და დავნერგოთ. ბაზარზე კარგად პოზიციონირებისათვის ფირმებმა სწორად უნდა უპასუხოთ იმ გამოწვევებს, რამაც ბოლო პერიოდში იჩინა თავი. ბევრი ახალი სტანდარტი შემუშავდა, ბევრი ნორმა და წესი იქნა მიღებული რაც საჭიროებს სწრაფ და ადეკვატურ რეაგირებას. სადაზღვევო სექტორი ახალი სტანდარტების გათვალისწინების მხრივ საკმაოდ მოქნილია, სწრაფად რეაგირებს ხოლმე ახალ გამოწვევებზე; მაგალითად Covid-19 - ის პერიოდში ბევრ სადაზღვევო კომპანიის ანიუტეტს დაემატა „კოვიდ დაზღვევა“.

ჩატარებული კვლევების შედეგად, ბიზნეს გარემოს მდგრადი განვითარებისა და მაკროეკონომიკური სტაბილურობის გასაუმჯობესებლად ეფექტური იქნება რისკ-მენეჯმენტის დანერგვა საწარმოებში, განსაკუთრებით კი მცირე და საშუალო ბიზნესში. აღსანიშნავია ისიც, რომ დღეს ძალიან აქტუალურია რისკების შეფასება შრომის უსაფრთხოებაში. ამ მხრივ ძალიან საინტერესოა, საქართველოს

ორგანული კანონი შრომის უსაფრთხოების შესახებ; განსაკუთრებით კი მუხლი 6-7.

მუხლი 6. პრევენცია

1. დამსაქმებელმა მუშაობის ყველა ეტაპზე ჯანმრთელობისათვის ზიანის მიყენების რისკის შესამცირებლად ან აღმოსაფხვრელად, საწარმოს სიდიდიდან და საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე, მინისტრის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილი წესის მიხედვით უნდა შეაფასოს ეს რისკი, უნდა განაახლოს რისკის შეფასების შესახებ დოკუმენტი და მიიღოს შესაბამისი ზომები შემდეგი საერთო პრინციპების საფუძველზე:

ა) იზრუნოს არსებული რისკების თავიდან აცილებაზე;

ბ) შეაფასოს ის რისკები და საფრთხეები, რომელთა თავიდან აცილებაც შეუძლებელია;

გ) იზრუნოს საფრთხის შემცირებაზე, მათ შორის, მისი წყაროს აღმოფხვრაზე;

დ) თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში, სამუშაოს სპეციფიკის გათვალისწინებით ჩაანაცვლოს საფრთხის შემცველი ფაქტორები უსაფრთხო ან ნაკლებად საშიში ფაქტორებით;

ე) შეიმუშაოს თანამიმდევრული პრევენციული ღონისძიებების პოლიტიკა, რომელიც უნდა ითვალისწინებდეს საწარმოო გარემოსა და სამუშაო პროცესის თავისებურებებს;

ვ) ამ პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტისა და საფრთხის შემცველი ფაქტორების ანალიზის საფუძველზე შეიმუშაოს წერილობითი დოკუმენტი, რომელიც უნდა ითვალისწინებდეს დასაქმებულისა და სამუშაო სივრცეში მყოფი სხვა პირის ჯანმრთელობისათვის ზიანის მიყენების რისკის შემცირების ან აღმოფხვრის ღონისძიებებს, რომლებიც უნდა განხორციელდეს ყველა სახის საქმიანობის დროს და საწარმოს მმართველობის ყველა დონეზე, ამ ღონისძიებების განხორციელების ვადებს, განმახორციელებლებს და განხორციელებისათვის საჭირო სახსრებს;

ზ) კოლექტიური დაცვის საშუალებებს მიანიჭოს უპირატესობა ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებთან შედარებით, თუ საქართველოს კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი;

თ) დასაქმებულებს ჩაუტაროს შესაბამისი სწავლება (ტრენინგები) და ინსტრუქტაჟი;

ი) უზრუნველყოს სამუშაოს ადაპტირება დასაქმებულთან, განსაკუთრებით – სამუშაო სივრცის მოწყობის, სამუშაო აღჭურვილობის, სამუშაო და საწარმოო მეთოდების შერჩევის თვალსაზრისით, მონოტონური სამუშაოს შემსუბუქებისა და დასაქმებულის ჯანმრთელობაზე სამუშაოს გავლენის შემცირების მიზნით.

2. დამსაქმებელი ვალდებულია რისკის შეფასების შესახებ დოკუმენტი შეინახოს ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილი წესით.

3. საწარმოს სპეციფიკიდან და რისკის შეფასების შესახებ დოკუმენტიდან გამომდინარე, უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო პირობების უზრუნველსაყოფად და სამუშაო ადგილზე უბედური შემთხვევებისა და პროფესიული დაავადებების თავიდან ასაცილებლად დამსაქმებელი ვალდებულია:

ა) ფუნქციების განაწილების საფუძველზე წერილობით განსაზღვროს შრომის უსაფრთხოების სფეროში შესაბამისი დასაქმებულების და სამუშაო სივრცეში მყოფი სხვა პირების ვალდებულებები და პასუხისმგებლობა;

ბ) უზრუნველყოს რისკის შემცველ სამუშაო ადგილებზე მხოლოდ იმ დასაქმებულისა და სამუშაო სივრცეში მყოფი სხვა პირის დაშვება, რომლებმაც გაიარეს შესაბამისი სპეციალური სწავლება ან ინსტრუქტაჟი;

გ) გამოავლინოს და აღრიცხოს საფრთხის შემცველი სამუშაო ადგილები;

დ) უზრუნველყოს დაცვისა და კონტროლის სისტემების, საშიში ნივთიერებების შემგროვებელი და გამანეიტრალებელი აღჭურვილობების უწყვეტი და გამართული ფუნქციონირება;

ე) მოთხოვნის შემთხვევაში ზედამხედველ ორგანოს მიაწოდოს ყველა საჭირო ინფორმაცია და დოკუმენტი და შეასრულოს ამ ორგანოს მითითებები;

ვ) საწარმო აღჭურვის შესაბამისი კოლექტიური დაცვის საშუალებებით;

ზ) დასაქმებული და სამუშაო სივრცეში მყოფი სხვა პირი უფასოდ აღჭურვის აუცილებელი ეფექტიანი ინდივიდუალური დაცვის საშუალებებით იქ, სადაც ეს აუცილებელია მათი

სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის დასაცავად, უზრუნველყოს ინდივიდუალური დაცვის საშუალებების სისუფთავე და ტექნიკური გამართულობა;

თ) უზრუნველყოს დასაქმებულისათვის წინასწარი და პერიოდული სამედიცინო შემოწმების ჩატარება საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში;

ი) არ დაუშვას სამუშაოზე დასაქმებული ან/და სხვა პირი, რომელიც ალკოჰოლური, ნარკოტიკული ან ფსიქოტროპული სიმთვრალის მდგომარეობაში იმყოფება, და ამ მიზნით შიდა მარეგულირებელი ნორმებით განსაზღვროს დასაქმებულების ან/და სხვა პირების ჯგუფი, რომელიც უფლებამოსილი იქნება, ზედამხედველობა გაუწიოს აღნიშნულ პროცესს. „

წყარო : <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4486188?publication=1>

რისკ-მენეჯმენტი შედარებით სწორად წარიმართება ისეთ კომპანიებში, რომელთაც ჰყავთ უცხოური დამფუძნებლები ან პარტნიორები. რადგან ხდება მათი გამოცდილების გაზიარება, ამიტომაც უფრო კონკურენტუნარიანები არიან.

ნებისმიერი საქმის წამოწყება სხვადასხვა სახის რისკებთანაა კავშირში, მითუმეტეს, თანამედროვე გამოწვევების ფარგლებში მრავალი ახალი და განვითარებადი რისკი გაჩნდა. ხშირ შემთხვევაში მეწარმე ვერ ამბობს რომელი რისკია უფრო მნიშვნელოვანი მისთვის. საჭიროა მეტად იყოს ინფორმირებული არნიშნულ საკითხებზე.

ბოლო პერიოდში საქართველოში და არა მხოლოდ საქართველოში თავი იჩინა შრომითი რესურსის დეფიციტმა. ეს ახალი ფენომენი საჭიროებს შემდგომ კვლევებსა და ისეთი ქმედითი ღონისძიებების გატარებას რომელიც აღნიშნული პრობლემის აღმოფხვრას მოემსახურება; რადგან თავისთავად საკითხი სამართავად საკმაოდ რთულია. აღნიშნული პრობლემის წარმოქმნას გარკვეულწილად ხელი შეუწყო პანდემიამ, თუმცა შემდგომში გარკვეულ ქვეყნებში სხვადასხვა მიზეზებმა გაამყარა.

მეწარმე არ უნდა გადასცილდეს რისკის დასაშვებ ზღვარს, რისთვისაც მან კარგად უნდა გაანალიზოს არსებული და მოსალოდნელი რისკ-ფაქტორები. უნდა ერკვეოდეს რისკების შემცირების ოთხ ძირითად სტრატეგიაში რათა სწორად განსაზღვროს რისკის მოხდენის ალბათობა, რისკის უარყოფითი გავლენა და მათგან გამომდინარე გამოთვალოს საერთო შეფასება.

ლიტერატურა :

ნუგზარ პაიჭაძე, *ადამიანური რესურსების მართვა*, თბილისი 2018.

Allen, L., Boudoukh, J., Saunders, A. (2004). *Understanding Market, Credit and Operational Risk*. USA, Blackwell Publishing

გია სურგულაძე, ციური ფხაკაძე, ალექსანდრე კეკელიძე, *ორგანიზაციული მართვის ბიზნესპროცესების მოდელირება და ავტომატიზაცია*, თბილისი 2016.

თეიმურაზ ცაბაძე, დალი მაგრაქველძე, *რისკების შეფასება განუზღვრელ პირობებში*, თბ., 2021.

https://www.researchgate.net/figure/Classification-of-types-of-risk_tbl1_5184105

<http://insurance.gov.ge/Statistics.aspx/Statistics>

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/risk-management/>

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4486188?publication=1>